

Helsingin Sanomat referoi (24.3.) Financial Times -lehden laajaa **Jorma Ollilan** haastattelua otsikolla ”Ollila: Pohjoismainen malli on kapitalismin tulevaisuus”. Nokian ja Royal Dutch Shellin hallitusten puheenjohtaja toteaa:

”Mikä on kapitalismin tulevaisuus? Tavalla tai toisella nyt on ratkaistava ongelmia, joissa pohjoismainen malli on toiminut hyvin. Pohjoismaisella mallilla on hyvä mahdollisuus olla paras järjestelmä.”

Tässä se nyt on, reaalisen kapitalismin suomalaisittain nimekkäimmän edustajan arvokkaalla julkisella foorumilla kiteyttämä: nykyisen kriisin tuottama ideologis-poliittinen muutos päähinänkuoressa. Vajaat kaksikymmentä vuotta sitten elettiin toisenlaista kriisiä. Neuvostoliitto ja sen mukana eurooppalaisen sosialismin leiri romahti. Suomessa päälle kaatui syvä lama, eikä Ruotsissakaan hyvin mennyt. Alkoholitutkimussäätiön silloinen tutkimusjohtaja **Klaus Mäkelä** pelkisti Alkoholipolitiikka-lehden haastattelussa tilanteen aikanaan tuoreeltaan (AP 5/1992) näin:

”Aikaisemmassa kaksinapaisessa maailmassa Suomi ja muut Pohjoismaat edustivat ikään kuin positiivista välimuotoa kapitalismin ja kommunismin vä-

lissä... Nyt kaksinapaisuus on kadonnut. Kun ’pahaa’ toista ääripäätä ei enää ole, kultaisen keskitien retoriikalta on pudonnut pohja. Nyt hyvinvointivaltio edustaa ’sosialismia’ ja siksi hyvinvointikoneiston purkamisessa on kyse paljosta muustakin kuin vain menojen karsimisesta.”

Ja täsmälleen Mäkelän ennusteen mukaisesti 1990-lukua siten mentiin. ”Pöhöttynyttä” hyvinvointivaltiota kuritettiin kovin kourin – ja samaan aikaan pörssikapitalismi ensin riehaantui, ja sitten kapsahti hedge-kattajaan viime syksynä. Ja nyt Jorma Ollila toteaa lakonisesti sen, mitä tapahtunut on: myös toinen ääripää on romahtanut. Jäljellä on enää uuteen vetovoimaansa puhjennut vanha kultainen keskitie, pohjoismainen malli.

Lauantaina 28. maaliskuuta 2009 klo 13.00 keisari **Aleksanteri I** seurueineen saapui juhlassa kulkueessa Porvoon tuomiokirkkoon avaamaan valtiopäivät, aivan kuten sinä päivänä tasan 200 vuotta sitten. Kirkon sisällä saapumista seurataan screeniltä. Sitten keisari kävelee läpi kirkon ja asettuu valtaistuihensa eteen seisomaan, nostaa Suomen kansakunnaksi kansakuntien joukkoon ja ottaa vastaan säätyjen uskollisuudenvallan. Tässä välissä nähdään pikakertaus sodan syistä, kulusta ja seurauksista – ja tästä kaikesta

kooste illalla TV1:ssä. Kyse oli YLE Draaman ja Merkkivuosi 1809 -toimikunnan tuottamasta ja **Tiina Puumalaisen** dramatisoimasta ja ohjaamasta juhlaesityksestä, jossa yleisönä oli nykyinen valtiojohto ja joukko muita kutsuvieraita.

Aivan fantastinen esitys! Harvoin saa nähdä noin kekseliästä, viihdyttävää, koskettavaa ja kuitenkin historiallisesti tarkkaa tv-draamaa ja vielä autenttiselta tapahtumapaikalta. Kaikki keskeisten hahmojen näyttelijät olivat erinomaisen osuvia ja uskotavia, erityisesti Antti Luusua-niemi vaikuttavana Aleksanterina ja kuulas Anna-Maija Tuokko eräänlaisena Suomi-neitona ja lopuksi Ulla Möllersvärdinä. Ja kun draaman päätyttyä kaikki 40 näyttelijää kokoontuivat lavalle vastaanottamaan raikuvia aplodeja, kaikki muut kumarsivat suosiolle syvään, mutta Antti Luusua-niemi nyökäytti vain kevyesti päätään. Eihän keisarin kuulu nöyristellä missään eikä kenellekään!

Jos ohjelma meni ohi, kannattaa katsoa YLE:n Areenalta.

Entä tarinan opetus? Sen toisti näytelmän oivallisena kertojana toiminut Puntti Valtonen kahteenkin kertaan:

”Se oli sota, jonka voittaja oli valloitettu maa.”

Virtuoosimaisista juttusarjoistaan tunnettu toimittaja **Ilkka Malmberg** selosti Helsingin Sa-

nomissa viime talvena Suomen sodan 1808 kulkua taannehtivasti kuin sotakirjeenvaihtaja. Saman lehden toukokuun kuu-kausiliitteen mittavassa jutussa Malmberg väittää, että vuosisataisen agraariperinteen tärkein luokkakako talollisiin ja maattomiin vaikuttaa nyky-Suomessa yhä. Pikatestiksi Malmberg esittää tämän: jollet tiedä isovanhempiesi nimiä, he tuskin omistivat maata.

Sata vuotta sitten Suomen väkiluku oli kolme miljoonaa, ja heistä maattomia eli renkiä, piikkoja, muonamiehiä ja mäkitupalaisia oli 700 000. Talollisten jälkeläiset on helppo jäljittää, mutta mistä löytäisi 1800-luvun maattomia? Malmberg keksii nerokkaan idean: tauluista! Monen tunnetun taulun henkilöt tiedetään. Niinpä jutun aineistoksi päätyvät mm. Akseli Gallen-Kallelan Akka ja kissa 1885 sekä Eero Järnefeltin Pyykkiranta 1889 ja Isäntä ja rengit 1893. Loppu onkin sitten tutkivan journalistin historiaa.

Entisen Stakesin ja nykyisen THL:n tutkimusprofessori *Tom Arnkil* pitää nykyisin kolumnia Tesso-lehdessä, joka julkaisi (numerossa 2/2009) alkajaisiksi Maria Kurosen tekemän haastattelun miehestä. Siinä Arnkil kertoo ensimmäistä kertaa laajemmin julkisesti vapaa-ajan projektistaan, joka on kestänyt 12 vuotta ja josta on tiennyt vain pieni sisäpiiri. Kyse on mittavasta aatehistoriallisesta romaani-sarjasta, joka ajallisesti sijoittuu 2500 vuoden taakse:

”Herakleitoksen, Jesajan, upanishadien ja Buddhan aikakausi

on kiehtonut Arnkilia kauan. Yhdistikö näitä aikalaisia jokin? Jos toiveet toteutuvat, saadaan kirjakauppoihin tuhti annos seksiä, väkivaltaa ja teologiaa muinaisessa Persiassa.”

Ja toiveet toteutuvat. Koko käsikirjoitus on valmistunut, ja vappuaattona Tom Arnkil allekirjoitti kustannusyhtiö Teoksen kanssa sopimuksen kirjasarjan ”Ben – kuninkaan korva” julkaisemisesta. Ensimmäinen osa ilmestyy ensi keväänä. Ne muuttamat, jotka ovat Tomin käsikirjoituksen lukeneet, uskovat, että tulossa on verevä ja värikäs, kirjallisesti ansiokas romaani, joka saa myös länsimaisen alkuhistorian näyttäytymään ja elämään aivan uudessa valossa. Maailmanluokan teos.

Tässä YP:n numerossa kirjoittaa kuitenkin THL:n tutkimusprofessori Tom Arnkil, yhdessä Kai Alhasen kanssa. Artikkelin otsikointi (”Älkää ottako tätä karkkia pois”. Käsitteitä yhteiskunnallisen kokeen tutkimiseksi) virittää riittävästi uteliaisuutta ilman lisäselityksiä.

Vuosi 2009 on erään ajanlaskun mukaan 150 vuotta jälkeen Lajien synnyn. Charles Darwin ei keksinyt lajien evoluutiota vaan löysi luonnonvalinnan, joka selittää evoluution. Keksiesään luonnon suuren salaisuuden 1838 hän kuvitteli olleensa ensimmäinen. Darwin vitkasteli julkaisemisen kanssa kaksikymmentä vuotta. Sitten 1858 ilmaantui toinen, Alfred Russel Wallace, joka oli päätenyt samaan teoriaan. Ja kun ”Lajien synty” sitten ilmestyi 1859, maailmasta löytyi henkilöitä,

jotka katsoivat keksineensä saman periaatteen vieläkin aikaisemmin, jo 1813. *Heikki Sarmaja* on kirjoittanut kirjan ”Kuka keksi evoluutioteorian?”, jossa hän siirtää luonnonvalintateorian löytämisen vielä paljon kauemmaksi menneisyyteen. Johtolangat viittaavat eräseen salaperäiseen henkilöön. Kirja ilmestyy syksyllä koivunlehtien putoamisen aikaan ja kustantaja on Terra Cognita.

Heikki Sarmaja kirjoittaa myös tässä YP:n numerossa.

”Noitten jo mainittujen tepytanttien lisäksi oli sit viä toinen sarja: tikitaaliset runot. Niitä ei ihan hirveetä läjää tullu, ja niistä mikkä tuli, päätettiin valita kaks, meinaan Eeva Lanteri-Sali ja Harri Pöyhönen. Niissä ja muissa lähetetyissä tikirunoissa näky vähä sama juttu ku yleisemminkin näissä ympyröissä: ne kekkä värkkää jotain tiki-taalista runoo, tuppaa tätä nykyä suuntautuun ääneen ja viireoon. Vähempi näkee enää perinteisempiä tikirunon muatoja, niin ku vaikka tekstikeneraatto-reita ja sen semmottia, jotka perustuu enempi ohjelmointikiälillä runoiluun. Se on kai sitä kuulua auriovisualisoitumista. Tää koko tikihöskä löytyy siis siältä internetistä, kun paat selaimees osotteen www.nuoreuvoimanliitto.fi/runous2008/. Siältä löytyy sitte muutaki kamaa, esimerkiksi lisää runoja lehren tepytanteilta ja rutinaa viime vuoren runourest. Nii, ja tämä pääkirjoituski löytyy siältä netistä seletkokielenä. Että siälä nährään!” (Ote *Nuori Voima* -lehden 2/09 pääkirjoituksesta)